

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

**МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ
«МОВА. ІСТОРІЯ. КУЛЬТУРА»**

24 травня 2023 року

**Дніпро
2023**

УДК 81
ББК 81.2 УКР
М 74

*Ухвалено до друку Науково-методичною радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»
(протокол № 9 від 22 червня 2023 р.)*

Матеріали круглого столу «Мова. Історія. Культура» (24 травня 2023 року, Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»): збірник тез. Дніпро: ВНПЗ «ДГУ», 2023. 113 с.

(в авторській редакції)

Вміщено матеріали круглого столу, в якому взяли участь працівники музеїв, культури, професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти, магістри, здобувачі вищої освіти України. Тематика статей охоплює актуальні питання щодо розвитку мов світу та форм реалізації їх через носіїв мови.

Матеріали круглого столу можуть бути використані у практиці фахівців різних видів гуманітарної діяльності та у навчальному і виховному процесах закладів освіти.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Лежнєва Тетяна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент, проректор ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Крашеніннікова Тетяна Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Виноградов Геннадій Миколайович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Холод Ірина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Негодченко Ольга Петрівна – старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Мірошник Андрій Дмитрович – фахівець з міжнародних зв'язків Відділу організації наукової роботи, міжнародних зв'язків та академічної мобільності ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

(Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»)

© Автори, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
------------------------	---

МОВА

Агарков Олег. Розвиток мови у контексті історії та культури.....	6
Бондаренко Катерина. Роль основ комунікативної лінгвістики у роботі психолога з військовослужбовцями.....	9
Кириченко Вікторія. Роль української мови в професійній діяльності	12
Коваленко Олександр. Типи жестів у контексті формування міжкультурної компетентності.....	14
Козачок Анастасія. Цінність писемності у соціальному аспекті	18
Козинець Інна. Неологізми як прояв емоцій та відображення реалій воєнного стану.....	20
Крашеніннікова Тетяна. Мова в етнічних середовищах.....	23
Лементар Ольга. Особливості використання фразеологізмів у творі Валентина Чемериса «Вітька+Галя, або повість про перше кохання».....	26
Підвисоцька Галина. Підходи до формування м'яких навичок на заняттях з англійської мови професійного спрямування у здобувачів вищої освіти.....	29
Поповський Анатолій. Проекції зі «Споминків» Агапія Гончаренка на імперський синдром сучасних ідеологів «русского мира».....	32
Сергієнко Наталія. Українська мова в соціальних мережах.....	36
Смоляр Влада. Українська мова-скарб нації	38
Токарчук Карина. Історія та культура англійської мови.....	40
Холод Ірина. Засоби комунікації у міжнародному контексті.....	42

ІСТОРІЯ

Архіпова Тетяна. Фотозбірка фотографа Марка Залізняка у зібранні Дніпропетровського національного історичного музею.....	45
Ведмеденко Максим. Проблема зради серед працівників правоохоронних органів: причини, наслідки та шляхи запобігання.....	49
Дудко Владислав. Класифікація та особливості римських піхотних мечів часів правління імператора Траяна (98–117 рр. н.е.).....	54
Раменська Євгенія, Оверченко Олександр. Рух шістдесятників з точки зору Я-концепції.....	57
Старік Олександр. Мешканці Катеринослава I: етнічні та соціальні особливості за результатами археологічних досліджень.....	61
Суховий Віталій. Українська нація. Міркування з приводу концепцій націєтворення.....	63

КУЛЬТУРА

Бердо Рімма. Формування цифрової культури у здобувачів вищої освіти.....	69
Виноградов Геннадій. Спотворення оригінальної семантики базової термінології європейської культури як результат секуляризації науки.....	72

Дорошенко Максим, Дурманенко Ігор. Офорти Тараса Шевченка.....	76
Луценко Олександра. Георгій Нарбут.....	80
Мовчан Олександра. Алла Горська – душа шістдесятників	85
Негодченко Ольга. Український геній, якого визнав світ	89
Соловйова Ірина. Талановитий митець – Олександр Довженко.....	93
Хмель-Дунай Галина. Одяг українців Катеринославщини (Дніпропетровщини).99	
Хряшкова Поліна. Кавалерідзе Іван Петрович.....	103
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ.....	111

ОДЯГ УКРАЇНЦІВ КАТЕРИНОСЛАВЩИНИ (ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ)

Галина ХМЕЛЬ-ДУНАЙ

кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Останнім часом населення України все більше цікавиться етнічними, культурологічними, мистецькими традиціями та способом життя населення на теренах України в різні історичні часи.

У третій четвер травня проходить традиційний «День Вишиванки».

Люди сприймають це свято як нагоду вдягти на себе вишитий одяг: сорочку, блузу, сукню, віночок, тощо. Але таке ставлення населення не зовсім відповідає змісту та призначенню атрибутів одягу, потребує деяких пояснень та доповнень. Це пов'язано насамперед з тим, що розуміння і використання елементів одягу українців значно глибший в інформаційному, освітньому та виховному розумінні.

Частіше використовуються жіночі вишиті сорочки – вони називаються натільними, додільними тобто довгими до долівки.. Але жодна жінка, дівчина не могла вийти в сорочці за поріг дому, постати перед батьками. На таку натільну сорочку обов'язково вдягали станковий одяг: плахту, обгортку, запаску, а пізніше спідницю; керсетку, намисто, інші прикраси та головний убір. Вінки та стрічки на голові могли носити тільки дівчата та незаміжні молодіці. Старші та заміжні жінки покривали волосся очіпком, хусткою або в свята наміткою.

Натільні сорочки жіночі та сорочки чоловічі прикрашали вишивкою, яка була притаманна певним регіонам території України.

Але українці здавна визнавали вишивку як обереговий елемент здоров'я та життя людини. Місцями захисту та розташування вишивки на сорочках були: комір, манжети, поділki та пазуха. Орнаменти, малюнки, та кольори вишивок також залежали від традицій певних регіонів України.

В українському традиційному вбранні кінця XIX-XX ст. поряд із збереженням давніх місцевих ознак простежуються й пізніші нашарування, пов'язані насамперед з історичною долею різних територій України. Так, одяг

Правобережжя зазнав помітного впливу польсько-литовських традицій, Лівобережжя – російської культури

Велике значення мало й те, що через Україну йшло інтенсивне торгівельне й культурне спілкування країн Заходу та Сходу. Завдяки своїм самобутнім рисам традиційний костюм українців був певною позначкою належності людини до тієї чи іншої верстви суспільства, мав досить широку та складну семантику, що символізувала, окрім етнічних, регіональних чи соціальних ознак, вік та стать людини, її сімейний стан, тощо.

Формування верхнього жіночого одягу Дніпропетровщини має менш виражений місцевий колорит. За часів Подніпровського козацтва місцеве населення відрізнялося способом побутового життя, а особливо культурних традицій. Найбільший вплив на культурний розвиток народного мистецтва, особливо у вишивці, мали переселенці з Полтавщини та Чернігівщини. За часів Катерини другої переселення людей було самим активним, бо для розбудови та промислового розвитку Катеринославу потрібна була робоча сила. Робітники переїздили з сім'ями, своїми речами, одягом, а значить і культурою вбрання. Через це виникають труднощі у визначенні притаманних нашій області вигляду, крою, деталей одностроїв, малюнків вишивки одягу.

Жіночі та чоловічі сорочки виготовляли з конопляного або лляного полотна. Крій сорочок з кінця XVIII ст. перетерпів змін. Наприклад, жіноча сорочка набула вигляду російського «сарафана», з'явився виріз каре (прямокутний), зникли уставки (плечова вставка), пухлики (призбирування рукавів у верхній частині, що надавало йому пишності), а в чоловічих з'явився крій «косоворотки» але малюнок вишивки навколо коміра залишився традиційним: білим по білому, або кольоровим та зберіг характерні місцеві українські візерунки. Ткацтво майже було витіснене, тканини почали використовувати промислового, мануфактурного виробництва. Поясний одяг: плахти та запаски були замінені більш сучасним кроєм шитих спідниць із складками. На поділках спідниці нашивали оберегові елементи: смужки різної ширини по яких можна було зрозуміти заміжня чи неодружена особа,

червоне оздоблення поділу спідниці з вивороту мало оберегове значення для захисту жіночого начала та дітонародження.

Літературні джерела з історії формування українського строю в різних регіонах України, а мене цікавило знайомство саме з одягом жінок Катеринославщини, потребували живого контакту із експонатами музеїв України та нашої області: ДНІМ ім. Д.І. Яворницького, музей міста Кам'янське, музей у м. Нікополь, смт. Петриківка. Мені пощастило познайомитися із чудовою збіркою текстилю у фондах «Музею української культури ім. І. Гончара» у м. Києві. У мене сформувалася думка, що одяг мешканців Катеринославщини (Дніпропетровщини) найбільше ввібрав в себе елементи крою, технік вишивки, способу використання з Полтавщини та Чернігівщини. Підтвердженням цього може бути відвідування невеликих сільських музеїв нашої області, наприклад в Старих Кодаках, Сурсько-Михайлівці, Нікополі, Новомосковську, Петриківці та інших.

Знайомство з колекціями текстилю з фондів вищезазначених музеїв, стали для мене підставою для створення трьох строїв одягу жінок Катеринославщини.

Жіночий стрій на фото 1 відтворено за зразками фондів текстилю музею «Української культури ім. І. Гончара» в Києві. Плахта з оригіналу міста Миргород, Полтавської області, ткана на верстаті з вовняних ниток технікою перебірного ткацтва. Керсетка з оригіналу музею «Української культури ім. І. Гончара» в Києві,

м. Миргород. Сорочка додільна з оригіналу музею в селі Старі Кодаки, Дніпропетровської обл. Стрій міг належати жінці сільської місцевості в кінця XIX сторіччя.

Жіночий стрій на фото 2 відтворено за зразками фондів текстилю музею «Української культури ім. І. Гончара» в Києві. Спідниця з м. Полтава тканина на верстаті з вовняних ниток полотняною технікою. Керсетка з оригіналу краєзнавчого музею ім. П. Калнишевського, м. Новомосковськ. Сорочка з оригіналу фондів ДНІМ ім. Д. Яворницького, м. Дніпро. Стрій міг належати жінці сільської місцевості в кінця XIX сторіччя, наявність намітки свідчить про святкове призначення одягу.

Жіночий стрій на фото 3 відтворено як зразок одягу міщанки, мешканки міста з високим достатком. Про це можуть свідчити дорогі тканини. Спідниця пошита з жакардової фабричної тканини, прикрашена оксамитовими смужками. Керсетка виготовлена з парчевої тканини з оксамитовою аплікацією. Запаска та очіпок з тафти. Сорочка з оригіналу фондів ДНІМ ім. Д. Яворницького, м. Дніпро.

Була рада познайомити вас із своїми творчими напрацюваннями та представити їх вашій увазі. Я підтримую думку багатьох майстрів, істориків, мистецтвознавців, що історичним артефактам текстилю місце у фондах музеїв.

Дуже бажано виготовляти їх копії, обов'язково з дотриманням якості тканин, технік вишивки, крою, складових елементів одностроїв. Такі копії можна виставляти на відкритий огляд, проведення фотосесій і навіть здавати на прокат для певних урочистих подій.

Давайте пишатися своїм традиційним одягом, поважати його і себе в ньому. Небайдужі люди повинні шукати, зберігати, відтворювати та передавати майбутнім поколінням цей культурно-мистецький спадок.

Миру, здоров'я, самоповаги дорогі співвітчизники.

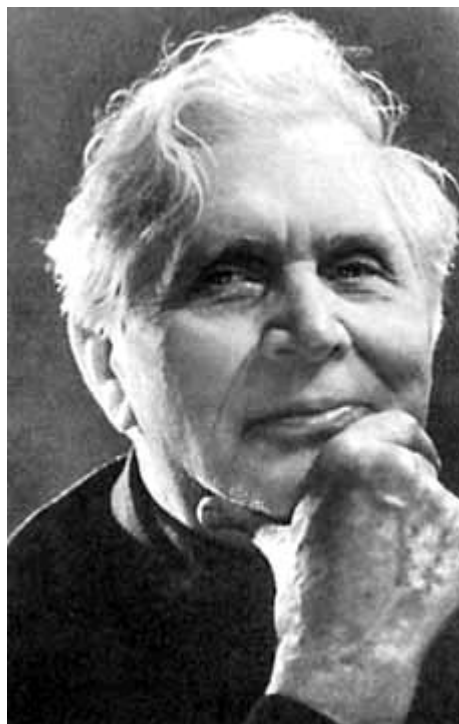
КАВАЛЕРІДЗЕ ІВАН ПЕТРОВИЧ

Поліна ХРЯШКОВА

здобувач вищої освіти, 1 курсу, спеціальності 053 «Психологія»
ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Науковий керівник – Негодченко О.П.,

старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та соціально-гуманітарних дисциплін ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет»

Мал. 1 І.П. Кавалерідзе

3 квітня 1887 року на хуторі Ладанському (нині Роменський район на Сумщині) народився видатний український скульптор-монументаліст,

